(ii) ഉർദു സാഹിത്യത്തിൽ

ഇന്ത്യാ-പാക് ഉപഭൂഖണ്ഡത്തിൽ സാഹിത്യത്തിന്റെ ഇസ്‌ലാമിക വൽക്കരണം എന്ന ആശയം മുന്നോട്ടുവച്ചവരിൽ പ്രധാനി മഹാകവി അല്ലാമഃ മുഹമ്മദ് ഇഖ്ബാലാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതകൾ -പ്രത്യേകിച്ചും പില്ക്കാല രചനകൾ- ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യത്തിന്റെ എക്കാലത്തെയും മികച്ച മാതൃകകളാണ്. പടിഞ്ഞാറിനോടുള്ള അന്ധമായ ഭ്രമം ഉപേക്ഷിച്ച് ഇസ്‌ലാമിൽ അഭിമാനം കൊള്ളുന്ന ഒരു നവ തലമുറയെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിൽ അവ വഹിച്ച പങ്ക് വലുതാണ്. എങ്കിലും പ്രൊഫസർ ആസി ദിയാഇനെ ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് ഡോ. അഹ്മദ് സജ്ജാദ് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചതുപോലെ, ഇഖ്ബാൽ കവിതകളിലെ 'ഇസ്‌ലാമികത'യ്ക്ക് 'മുസ്‌ലിം സാമുദായികത'യിൽനിന്ന് മുന്നോട്ടു പോകാനായില്ല. വണ്ടിയെ പാളത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു നിർത്തുന്ന ജോലി ഭംഗിയായി അദ്ദേഹം നിർവഹിച്ചു. പിന്നീട് എഞ്ചിൻ ഘടിപ്പിച്ചു അതിനെ മുന്നോട്ടു നയിച്ചത് ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയ ധിഷണാ ശാലിയായിരുന്ന സയ്യിദ് അബുൽഅഅ്‌ലാ മൗദൂദിയാണ്. (*തഅ്മീരി അദബി തഹ്‌രീക് പേ. 80*). അയത്ന ലളിതവും സുശക്തവുമായ ഒരു ഗദ്യശൈലിയുടെ ഉടമയായിരുന്നു മൗദൂദി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചിന്തകളും അദ്ദേഹം രൂപംകൊടുത്ത പ്രസ്ഥാനവും ഒരു കാലഘട്ടത്തെതന്നെ ഇളക്കിമറിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിൽനിന്ന് പ്രചോദനമുൾക്കൊണ്ട എണ്ണമറ്റ മത-വൈജ്ഞാനിക-സാഹിത്യ-ക്ഷേമ സംഘടനകളും വേദികളും ഇന്ന് ഉപഭൂഖണ്ഡത്തിൽ മാത്രമല്ല, ആഗോള തലത്തിൽ തന്നെ പ്രവർത്തിച്ചു വരുന്നുണ്ട്.

ഡോ. അഹ്മദ് സജ്ജാദിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ആധുനിക കാലഘട്ടം ഉർദു ഭാഷയ്ക്ക് നല്കിയ ഏറ്റവും പ്രഗല്ഭനായ ഗദ്യകാരനാണ് മൗദൂദി. സാഹിത്യത്തിന്റെ വിലയും മൂല്യവും തുടക്കത്തിലേ അദ്ദേഹം മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. ജീവിതത്തിന്റെ സമസ്ത മണ്ഡലങ്ങൾക്കൊപ്പം സാഹിത്യത്തെയും ഇസ്‌ലാമികവൽക്കരിക്കാൻ അദ്ദേഹം ആഹ്വാനം നല്കി. മകാതീബു (കത്ത് സാഹിത്യം)കളെക്കുറിച്ചും ഇഖ്ബാലിയ്യാതു (ഇഖ്ബാൽ സാഹിത്യം)കളെക്കുറിച്ചും എഴുതിയ ഗഹനമായ ലേഖനങ്ങൾക്ക് പുറമേ *ഖാഫില ഹിജാസ്* (അസ്അദ് ഗീലാനി), *ഹോതിഹെ സഹ്ർ പൈദാ* (ബദ്നാം റഫീഉ), *സഹ്ർ കാ ഇൻതിളാർ* (അബുൽ ഖത്വീബ്) തുടങ്ങിയ നോവലുകൾക്കും *ജൻതെ ലംഹെ* (അക്ബർ കാളിമി), *സവാഉസ്സബീൽ* (പ്രൊഫ. ഫുറൂഗ് അഹ്മദ്) തുടങ്ങിയ കവിതകൾക്കും എഴുതിയ നിരൂപണങ്ങളും സാഹിത്യത്തിൽ മൗദൂദിക്കുണ്ടായിരുന്ന ഉൾക്കാഴ്ചയും മൗലികമായ കാഴ്ചപ്പാടുകളും വ്യക്തമാക്കുന്നതാണ്. സാഹിത്യ സംബന്ധമായുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലേഖനങ്ങൾ പ്രൊഫ. ഖുർശിദ് അഹ്മദ് *അദബിയ്യാതെ മൗദൂദി* എന്ന പേരിൽ പുസ്തകമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

സാഹിത്യത്തിന്റെ ഇസ്‌ലാമികവൽക്കരണത്തിനായുള്ള ആഹ്വാനത്തോടൊപ്പം സാഹിത്യത്തിൽ കഴിവും അഭിരുചിയുമുള്ളവരെ വളർത്തി കൊണ്ടുവരുന്നതിലും മൗദൂദിയുടെ ശ്രദ്ധ പതിഞ്ഞിരുന്നു. ഡോ. അസ്അദ് ഗീലാനി (നോവലിസ്റ്റ്), നഈം സിദ്ദീഖി (കവി), മാഹിറുൽ ഖാദിരി (കവി) തുടങ്ങിയ പ്രഗല്ഭമതികൾ മൗദൂദിയുടെ കളരിയിൽ വളർന്നവരാണ്. വിഭജനത്തിന് മുമ്പുതന്നെ ഇവരുടെ രചനകൾ ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യത്തിന്റെ ശക്തമായ മാതൃകകൾ കാഴ്ചവച്ചിരുന്നു. വിഭജനാനന്തരം പാകിസ്താനിൽ ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യ പ്രസ്ഥാനം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിൽ ഏറ്റവും വലിയ പങ്കുവഹിച്ചവർ ഇവർ മൂന്നു പേരുമാണ്.

വിഭജനത്തെത്തുടർന്ന് 1948-ൽ തന്നെ പാകിസ്താനിൽ ഹൽഖയെ അദബെ ഇസ്‌ലാമി പാകിസ്താൻ എന്ന പേരിൽ ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യ പ്രസ്ഥാനത്തിന് സംഘടിത രൂപം നല്കപ്പെടുകയുണ്ടായി. 1948-നും 1957-നുമിടയ്ക്ക് രാജ്യത്തുടനീളം ശക്തമായ ആശയ സമരം അഴിച്ചുവിടാൻ അതിനു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ജമാഅത്തെ ഇസ്‌ലാമിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഇസ്‌ലാമിക ഭരണഘടനക്കുവേണ്ടി നടന്ന പ്രക്ഷോഭത്തോട് സമാന്തരമായാണ് ഈ 'സമര'വും അരങ്ങേറിയിരുന്നത്. പാകിസ്താന്റെ ഭരണം ഇസ്‌ലാമികമായിരിക്കേണ്ടതുപോലെ അതിന്റെ സാഹിത്യവും ഇസ്‌ലാമികമായിരിക്കണമെന്ന് ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യത്തിന്റെ വക്താക്കൾ വാദിച്ചു. 1957-ന് ശേഷം പ്രവർത്തനങ്ങൾ അല്പം മന്ദഗതിയിലായെങ്കിലും ഹൽഖയെ അദബെ ഇസ്‌ലാം ഇന്നും സജീവമാണവിടെ. അതിന് ശക്തിപകർന്നുകൊണ്ട് ഒട്ടേറെ ആനുകാലിക പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങളും അവിടെനിന്ന് പുറത്തിറങ്ങിയിരുന്നു. ചിലതെല്ലാം ഇടക്കാലത്ത് പ്രസിദ്ധീകരണം നിർത്തി. ചിലത് ഇപ്പോഴും പുറത്തിറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. *ദാനിശ്, സയ്യാറ, ബത്തൂൽ, ഉർദു ഡൈജസ്റ്റ്* (ലാഹോർ), *മുശീർ, ചിറാഗെ റാഹ്, ഫാറാൻ, ഏഷ്യ, ജസാറത്* ദിനപത്രത്തിന്റെ വാരാന്ത സാഹിത്യപതിപ്പ് (കറാച്ചി), *ആയീൻ, ദവാം* (ഠാൻഡ) എന്നിവ പരാമർശമർഹിക്കുന്നവയാണ്. ഡോ. അസ്അദ് ഗീലാനി, നഈം സിദ്ദീഖി, മാഹിറുൽ ഖാദിരി തുടങ്ങിയവരായിരുന്നു ഹൽഖയെ അദബെ ഇസ്‌ലാമിയുടെ ആദ്യകാല നേതാക്കൾ. ഇവരുടെ പിൻമുറക്കാരായിക്കൊണ്ട് ഡോ. ഹൈദർ ഖുറൈശി, മീർസാ അദീബ്, സയ്യിദ് അംജദ് അൽത്വാഫ്, നാസിർ ഖുറൈശി, അബ്ദുൽ അസീസ് ഖാലിദ്, ഖയ്യൂം നസ്ർ, തഹ്സീൻ ഫിറാഖി, ഹഫീളുർറഹ്മാൻ അഹ്സൻ, റാസിഖ് ഇർഫാനി തുടങ്ങി ഒട്ടേറെ പേർ ഇപ്പോൾ രംഗത്തുണ്ട്.

ഇന്ത്യയിൽ ഇദാറയെ അദബെ ഇസ്‌ലാമി ഹിന്ദ് 1954-ലാണ് രൂപം കൊണ്ടത്. ഒട്ടേറെ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇതിന് ശാഖകളുണ്ട്. ഹൈദരാബാദിൽനിന്ന് പുറത്തിറങ്ങുന്ന *ഫന്കാർ* എന്ന സാഹിത്യ ത്രൈമാസിക അതിന്റെ ഔദ്യോഗിക ജിഹ്വയാണ്. ഇദാറയെ അദബിന് പുറമേ പ്രാദേശികാടിസ്ഥാനത്തിൽ വേറെയും ഒട്ടേറെ ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യവേദികളും സംഘടനകളും പ്രവർത്തിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. ഹൽഖയെ അദബ് ബിഹാർ അവയിൽ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി ധാരാളം ആനുകാലികങ്ങളും പുറത്തിറങ്ങുന്നുണ്ട്. *ഹിജാബ്, ദിക്റാ, അൽഹസനാത്, നൂർ, ഹിലാൽ* (എല്ലാം റാംപൂരിൽനിന്ന്), *ദീനീ നസ്‌ലേൻ* (അലീഗഢ്), *ഇബ്‌ലാഗ്* (റാഞ്ചി), മരീഖ് (പട്ന), *പേശ്റഫ്ത്* എന്നിവ അക്കൂട്ടത്തിൽ പ്രസിദ്ധങ്ങളാണ്. ഇവയിൽ *ഇബ്‌ലാഗ്, ഫന്കാർ, പേശ്റഫ്ത്* എന്നിവ ശുദ്ധ സാഹിത്യ പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങളാണ്.

സാഹിത്യവും ജീവിതവും തമ്മിലുള്ള പരസ്പര ബന്ധം ശക്തിപ്പെടുത്തുക, സാഹിത്യത്തെ മാനവികതയുടെ സംസ്കരണോപാധിയാക്കുക, സാഹിത്യത്തിന്റെ സൗന്ദര്യ മൂല്യങ്ങളെയും ഇസ്‌ലാമിന്റെ ധാർമിക മൂല്യങ്ങളെയും സമന്വയിപ്പിക്കുക തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങളാണ് ഇദാറയെ അദബെ ഇസ്‌ലാമി ഹിന്ദിന്റെ ഭരണഘടനയിൽ അതിന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങളായി എണ്ണിപ്പറയുന്നത്. തഅ്മീരി അദബി തഹ്‌രീക് (രചനാത്മക സാഹിത്യ പ്രസ്ഥാനം) എന്ന പേരിലാണ് ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യപ്രസ്ഥാനം ഇന്ത്യയിൽ അറിയപ്പെടുന്നത്. ഇദാറയെ അദബെ ഇസ്‌ലാമിയും ഹൽഖയെ അദബെ ബിഹാറും മറ്റും ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ഭാഗമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന സംഘടനകളും വേദികളും മാത്രമാണ്. തഅ്മീരി അദബ് ഉർദു സാഹിത്യത്തിലെ ഒരു സവിശേഷ ധാരയും പ്രസ്ഥാനവുമായി അംഗീകാരം നേടിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഡോ. അഹ്മദ് സജ്ജാദ്, ഡോ. ഇബ്നുഫരീദ്, ഡോ. അബ്ദുൽ മുഗ്നി തുടങ്ങിയവരാണ് തഅ്മീരി അദബ് പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രധാന വക്താക്കളായി അറിയപ്പെടുന്നത്. ഡോ. അഹ്മദ് സജ്ജാദിന്റെ *തഅ്മീരി അദബി തഹ്‌രീക്* എന്ന പുസ്തകത്തിൽ ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ സാഹിത്യ സങ്കല്പവും ഉദ്ദേശ്യ ലക്ഷ്യങ്ങളും വിശദമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിലദ്ദേഹം പറയുന്നു: ''രചനാത്മക സാഹിത്യം അടിസ്ഥാനപരമായി ഒരു സോദ്ദേശ്യ സാഹിത്യ പ്രസ്ഥാനമാണ്. സോദ്ദേശ്യ സാഹിത്യം എന്നും ധാർമിക സാഹിത്യം എന്നും അതിനെ വിളിക്കാവുന്നതാണ്. അതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം മതപരവും ധാർമികത ദൈവ വിശ്വാസത്തിൽ അധിഷ്ഠിതവുമാണ്... ഉദരപൂജാപരവും രതിപ്രധാനവും നിരീശ്വരവാദപരവുമൊക്കെയായ സാഹിത്യങ്ങൾ ഉണ്ടാകാമെങ്കിൽ എന്തുകൊണ്ട് മതപരവും ദൈവവിശ്വാസപരവുമായ സാഹിത്യങ്ങൾ മാത്രം ഉണ്ടായിക്കൂടാ.''